

## Rosa Luxemburg (1911)

### Om Marocko

Med anledning av Marocko-affären slogs som bekant de franska kamraterna av idén att det kunde vara på sin plats med en internationell socialistisk demonstration mot det påbörjade militaristiska kolonialäventyret, en demonstration som borde förmedlas genom det härför lämpade organet, Internationella socialistiska byrån. Till en början planerade man ett sammanträde med socialistiska representanter för de båda omedelbart berörda länderna: Frankrike och Spanien. I de spanska kamraternas namn uttryckte Pablo Iglesias sitt samtycke till Vaillants och de franska kamraternas initiativ. När "Panther" avsändes till Agadir och det sålunda stod klart, att även den tyska militarismen tänkte ingripa i Marockoäventyret och därmed skärpa de internationella motsättningarna, ansåg man det nödvändigt att även representanter för den tyska socialdemokratin och eventuellt även för den engelska deltog i den planerade internationella sammankomsten. Tillfrågade av sekretariatet i Bryssel lämnade Macdonald, Keir Hardie och Quelch i de engelska arbetarnas namn sitt samtycke och deklarerade, att även de ansåg en sådan sammankomst nödvändig. Det var bara hos den tyska partistyrelsen, som impulsen inte fick något gensvar. Visserligen kallade en medlem i partistyrelsen svaret för sin privata åsikt, men tydligen delade de övriga medlemmarna den, ty det kom inte någon mer reaktion från det hållet; en tysk ledamot i Internationella byrån förklarade också, att han för närvarande inte kunde rekommendera någon sådan sammankomst, och av den anledningen kom det planerade mötet inte till stånd.

Man kan ha olika åsikter om nödvändigheten eller överflödigheten av en konferens med Internationella socialistiska byrån med anledning av Marockoaffären. Sammankomsten var heller inte avsedd att äga rum omedelbart, den skulle endast planeras, för att i nödfall kunna bli verklighet. Det var också endast med denna uttryckliga avsikt som de socialistiska representanterna för Frankrike, Spanien och England accepterade förslaget. Men den tyska motviljan mot en sådan konferens "just nu" uppfattades som ett allmänt avslag, varför sekretariatet i Bryssel kom med förslaget, att Marockofrågan skulle läggas till handlingarna vid byråns nästa årssammanträde. Det tycks helt klart, att det tyska partiets handlingssätt inte precis kan ha haft någon uppmuntrande eller eggande effekt på den socialistiska protestaktionen i de andra länderna. Desto intressantare är det att erfara orsakerna till detta handlingssätt från partiets sida. Det låter nästan otroligt, men orsakerna är ännu en gång – hänsyn till de förestående riksdagsvalen. Den åsikt, som medlemmen i partistyrelsen gav uttryck åt, och som enligt honom också ventilerats på ett offentligt sammanträde i Berlin, lyder som följer:

"Jag ser hela idén som ett påhitt, med vilket de styrande i vår stat vill avleda uppmärksamheten från den inre situationen och skapa stämning inför riksdagsvalen. Vår regering har med sin inrikespolitik hamnat i en situation, som skulle kunna få hundar att gråta av medlidande. Alltså tillgriper den samma populära metod som Bismarck år 1887 med Boulanger\* och Bülow år 1906 med hottentotterna. Jag tror herrarna Bethmann Hollweg och Kiderlen-Wächter om alla möjliga dumheter, även sådana, som skulle kunna leda till allvarliga europeiska konflikter. Men vad Marocko beträffar, så tror jag, att herrarna inte har fria händer, eftersom det där gäller motsatta kapitalistiska intressen, av vilka även i Tyskland den franska gruppen är det starkaste."

---

\* År 1886 blev Boulanger, en uttalad chauvinist, krigsminister i det franska kabinett, vars revanschinriktade politik stod i överensstämmelse med Bismarcks önskan att åter göra upp räkningen med Frankrike. Det hotande fransk-tyska kriget avvärdades huvudsakligen tack vare Ryssland, som bestämt förklarade, att det inte ämnade tillåta att Frankrike slogs sönder och samman.

Detta gruvkrig har pågått några år nu. Som bekant fick sultanen av Marocko pengar av en viss herr Mannesmann, som i sin tur erhöll ett dokument, vilket enligt honom, hans vänner och den lilla grupp gaphalsar, som kallar sig alltyskar, innebär, att bröderna Mannesmann erhållit monopol på gruvorna i Marocko. Innehållet strider visserligen mot Algecirasfördraget,\* men Mannesmann och hans kumpaner påstår, att det inte spelar någon roll, eftersom Algecirasfördraget inte kan påverka tidigare träffade avtal.

Trots det stora oväsen, som Mannesmann och hans vänner förde i pressen, gick det inte att förmå f.d. statssekreteraren för utrikesärenden, von Schön, att yttra något positivt om Mannesmannavtalet, då han inte offentligt ville framträda mot Mannesmann. von Schön pressades till det yttersta, och yttrade sig då på ett för Mannesmann mycket ofördelaktigt sätt. Orsaken härtill är inte så mycket Mannesmanns vacklande juridiska ställning som konkurrerande kapitalistiska intressen. Det lär ska vara ett franskt gruvsyndikat, som konkurrerar med Mannesmann. Detta syndikat har sitt säte i Paris, och omfattar bl.a. Schneider i Creuzot. Men förutom honom är även Krupp, Thyssen och andra storheter i den tyska stålvärlden representerade. Och de säger: Om det finns så mycket järnmalm i Marocko, som Mannesmann påstår, då kan vi hämta hit den själva och behöver inte låta Mannesmann utnyttja oss. Då det gäller att utnyttja någon, är dessa herrar mycket hellre subjekt än objekt. Denna motvikt vägde mera än alla juridiska och statsrättsliga skäl. I den mån herrarna Mannesmann borrar fram järnmalm, gör de numera detta i Agadir. Därifrån kom det klagomål över att teknikerna hindrades i sitt arbete. Här har alltså Bethmann Hollweg och Kiderlen-Wächter givit efter för Mannesmanns och hans kumpaners oväsen. Men jag tror knappast, att de kan förmås att gå längre, eftersom de då skulle kunna skada intressena för stål världens stora män. Kort och gott alltså: jag tror våra utrikespolitiska ledare om alla dumheter, men jag tror inte, att de går längre, eftersom de då kan skada storkapitalisternas intressen, och de har en skarp blick för sådant och förstår sig på att säga ”Stopp” i tid.

Om vi i förtid skulle engagera oss så starkt i Marockofrågan och för den försumma alla inrikespolitiska frågor till den grad, att man kunde mynta effektiva valparoller mot oss på den grunden, då vore följderna oöverskådliga. Ty när det gäller socialisthat och socialistskräck står Krupp och Thyssen inte efter för Bethmann Hollweg. För oss är det livsviktigt att inte låta de inre händelserna: skattepolitik, agrarprivilegier, försäkringsförordning etc. trängas undan i diskussionen. Detta skulle emellertid kunna inträffa, om vi själva talade om Marockofrågan i varenda by och sålunda främjade motagitationen. Må vi låta herrarna Bethmann och kompani ådra sig ett ordentligt nederlag, vilket de med sin notoriska oskicklighet förmodligen gör; då har vi ett argument till inför valet.

Vi måste tillstå, att de slutledningar vi dragit ur den med sådan sakkunskap skildrade Marockoaffären, är föga tilltalande. De går ut på följande politik: låt stål världens stora män sköta om att den tyska aktionen i Marocko hejdas i rätt tid, och låt oss bekymra oss så litet som möjligt om hela saken, ty vi måste befatta oss med andra saker, nämligen riksdagsvalen. Det var säkert inte någon, som kom på idén att kräva av det tyska partiet att det skulle ”försumma alla inrikespolitiska frågor för Marockofrågan”. Allra minst kan man misstänka Vaillant och våra franska kamrater för en sådan uppfattning, eftersom de ju själva utgör ett levande exempel på att man kan göra det ena utan att underlåta det andra. Vid sidan av sin energiska agitation mot Marockoäventyret diskuterar de synnerligen livligt sina inrikespolitiska problem, framför allt försäkringspropositionen. Lika litet har den kraftiga

---

\* Rosa Luxemburg anspelar här på det diplomatiska nederlag, som kejsarregeringen led på den internationella konferensen om Marockofrågan. Denna konferens sammanträdde på Tysklands tillskyndan år 1906 i den spanska staden Algeciras. Den tyska regeringen befanns emellertid stå isolerad från alla stater (med undantag för Österrike-Ungern). Alla de franska kraven uppfylldes, och Frankrike fick alla möjligheter att stärka sitt inflytande i Marocko. Resultatet av denna konferens blev en konsolidering av ententen.

protestaktionen från Iglesias och hans kamrater hindrat det spanska partiet från dess politiska kamp eller från att genomföra den strålande ekonomiska massaktionen i Zaragoza.

Det är vidare mycket troligt, att våra motståndare i sitt stora trångmål söker skapa en valparoll mot socialdemokratin av Marockobråket, för att åstadkomma någon sorts ”patriotiska” karnevalsval. Men just om man antar detta eller t.o.m. tror, att detta löjliga, lättsinniga äventyr kan användas som ”en effektiv paroll” mot oss, förefaller det helt ologiskt att undvika att dryfta denna fråga i agitationen. Om vi kan vänta oss, att reaktionen går på fiskafänge med Marocko som bete, så vore dock enda möjligheten att göra parollen ineffektiv och korsa dessa planer en aktion, där vi så tidigt och så grundligt som möjligt upplyser massorna om den sorgliga bakgrund och de smutsiga kapitalintressen, som ligger bakom detta. Jag kan inte förstå, hur vår egen diskussion och agitation mot denna nya framstöt från den kapitalistiska reaktionen skulle kunna medföra ett nederlag för oss. Den uppfattningen ger uttryck åt en sådan brist på förtroende för våra idéers förmåga att övertyga, för slagkraften i vår agitation, att man förgäves frågar efter dess orsaker. År 1870 var. Bebel och Liebknecht inte rädda för att emot hurrapatriotismens alla rasande furier försvara vår bekännelse till freden och folkens förbrödning. Och om de inte gjorde så ”i varenda by”, så var det endast därför att vi på den tiden inte hade tillträde till särskilt många byar. Och vad var inte ”fäderneslandets krig mot arvfjenden” emot Mannesmannfirmans banala skådespel och dess unga företrädare i utrikesministeriet!

Om det skildrade ställningstagandet felar genom att alltför litet tro på våra parollers segerrika kraft, så tycks det å andra sidan betydligt överskatta kapitalintressenas effekt som garanti för freden. Kanske stämmer det, att Bethmanns och Kiderlens utrikespolitik endast vågar röra sig mellan de båda kategorierna av gruvvoffare, men spelet på de internationella motsättningarnas vulkaniska mark är även för större andar än dessa kapitalistlakejer ett spel med förbundna ögon. Det är inte bara Mannesmann och Thyssen, som avgör hur äventyret skall utveckla sig; det kan liksom alla världspolitiska försyndelser lätt växa sina anstiftare över huvudet och utveckla sig från en lättsinnig lek med tändstickor till en världsbrand. Situationens fokus kan ju genom en eller annan ”koncession” råka bli förlagt till Sydafrika eller till någon annan världsdal och där ge upphov till nya konflikter. Därför är enligt vår åsikt socialdemokratin plikt inte att lugna den allmänna opinionen, utan tvärtom att skaka den och varna den för de faror, som döljer sig i varje sådant världspolitiskt äventyr. Det anstår oss inte att räkna med ett kapitalistkotters eventuella intresse av freden, utan endast med de upplysta folkmassornas motstånd. Genom att hålla tyst skulle vi för övrigt helt säkert uppfylla deras önsknings, som är ansvariga för Marockopolitiken. Den andaktsfulla tystnad, som kolonialpolitikens två överstepräster, Cambon och Kiderlen, utbett sig för att sedan bakom ryggen på folkrepresentationer och allmänhet ostört kunna bedriva sitt hokuspokus, är ytterligare en vink till arbetarpartierna att bedriva en rakt motsatt taktik: att högt appellera till den opinion, som skulle ställas inför fullbordade fakta. I den bemärkelsen var också t.ex. tidningen ”Vorwärts” först uppställda krav på riksdagens inkallande säkert dikterat av den rätta instinkten; men tyvärr tycks vårt centrala organ – om vi inte har fått fel för oss – inte längre vara av den uppfattningen.

Slutligen ger partistyrelsens ställningstagande uttryck åt en enligt vår åsikt ej helt otadlig allmän idé om principerna för valstriden. Vi bör i vår agitation inskränka oss till inrikespolitiska frågor, som t.ex. skatterna och sociallagstiftningen. Men finanspolitiken, godsägarväldet och reformpolitikens stagnation är organiskt förbundna med militarismen, marinismen, kolonialpolitiken, personerna i regeringen och deras utrikespolitik. Varje försök att på konstlad väg skilja dem åt kan bara leda till en ofullständig, ensidig bild av förhållandena i samhället. Vi skall inför riksdagsvalen framför allt *sprida socialistisk upplysning*, men detta är ogörligt, om vi endast får utsätta Tysklands inrikespolitiska förhållanden för kritik, om vi

inte också får skildra de stora internationella sammanhangen, kapitalets tilltagande herravälde i alla världsdelar, den iögonenfallande anarki, som råder överallt och den framträdande roll, som kolonial- och världspolitiken spelar i denna process. I vår valagitation måste vi ge en bild av den socialistiska världsåskådningen i hela dess rikedom och mångfald, inte en förkortad politisk nybörjarbok, där innehållet inskränker sig till ett par förenklade, "tilldragande" punkter.

Det talas så mycket om den för oss "lysande situationen" inför riksdagsvalen, och samtidigt varnas vi ständigt för att förstöra denna "situation" genom någon oförsiktig aktion; först gällde det kampen för rösträtt i Preussen och nu agitationen mot bråket i Marocko. Vi förmodar, att den "lysande situationen" inte är någon tillfällig konstellation, som skulle kunna fördärvas genom en eller annan obetänksamhet, utan i stället frukten av den historiska utvecklingen i och utanför Tyskland under de senaste decennierna, och *den* situationens gynnsamhet skulle vi möjligen kunna förstöra genom att börja betrakta hela partiets liv och alla klasskampens uppgifter ur valsedelns synvinkel.

*Leipziger Volkszeitung*, 24 juli 1911.